

Luc Bonneux is arts en epidemioloog. Hij werkt momenteel in een verpleeghuis.

Luc Bonneux

Hoe veiliger een maatschappij is, hoe gekker ze wordt

VINCENT BOON

Angst eet zielen op

Wie een vliegtuig in wil, passeert een initiatieritueel. Naast het uitdoen van broeksriem (die je toch weer mag aandoen, hoewel je er de piloot mee kan wurgen) en schoenen (wegens het ontploffingsgevaar), ben ik op een Londense luchthaven een verborgen flesje met een bodempje neusdruppels kwijtgeraakt. Toen ik grijsde dat het restant toch niet meer volstond om die Boeing op te blazen, beleefde ik niet de beste vijf minuten van mijn bestaan. Engelstalige grensbewakers beseffen zeer het belang van hun taak.

Er bestaat formeel onderzoek naar de kosten en effecten van deze veiligheidsmaatregelen. Aanslagen op vliegtuigen en vliegvelden zijn spectaculair, maar zeldzaam. Tijdens de aanslagen op 11 september 2001 (9/11) stierven 2996 personen. In 2010 overleden 31.076 Amerikanen door vuurwapens, door moord, zelfdoding of ongevallen. Iedere vijf weken sterven er evenveel Amerikanen door perfect vermijdbaar wapengeweld als door heel 9/11. Het wapen blijft een grondwettelijk recht. Zelfs bij de strafste aannames blijven de huidige veiligheidsmaatregelen op luchthavens waanzinnig duur. Toen in Madrid en Londen zware aanslagen op het openbaar vervoer werden uitgevoerd, met veel doden, hoopte ik dat eindelijk iedereen bij het opstappen in trein, bus of metro zou worden gefouilleerd en de bagage grondig doorzocht. Dat gebeurt niet. Waarom gebeurt dit wel op vliegvelden en niet voor het openbaar vervoer? Omdat het kan. Veiligheidsmaatregelen worden niet gestuurd door rationele overwegingen: veiligheid kent geen prijs.

In Vlaanderen sluiten publieke zwembaden, omdat de regels voor veiligheid en hygiëne onbetaalbaar zijn geworden. Vrij zwemmen in zee of open water mag ook niet van de regel-

zuchtige Vlaamse staat: je kunt verdrinken. Helaas wordt die logica niet toegepast op de autobestuurders. Je kunt verongelukken: blijf van mijn weg. Overal verschijnen zwembaden in de tuin. Waarin te vaak jonge kinderen verdrinken. Het verminderen van het aantal zwemlessen op school draagt daar niet aan bij. In België wordt een energietekort geschapen door stilgelegde kerncentrales, dit wegens haarscheurtjes. Dat betekent misschien mogelijk iets, zij het niet iets wat kan worden uitgelegd in begrijpelijke termen. De Vlaamse burger wordt nu bedreigd met energiepannes en allerlei lichtjes lachwekkende voorstellen om op energie te bezuinigen. Het weerbericht wordt in de zomer geteisterd door UV-indices, om de Vlaming te informeren dat de zon schijnt. Deze winter verschijnen nu indicatoren over het voorspelde energieverbruik. Zo kan je voorzien of je deze avond een warme maaltijd mag bereiden, dan wel je moet beperken tot boterhammen. Echt: dit versterkt niet het gevoel te leven in een veilige staat. De energieprijzen schieten door het dak, mede door het overdadige subsidiëren van groene energie. Energiearmoede is een nieuw woord, dat snel aan populariteit wint naarmate meer mensen er in verzeild raken. Als maatschappij mogen we zuiniger worden met energie. Dat neemt niet weg dat er een krachtig statistisch verband is tussen energieverbruik en gezondheid. Terwijl een onderklasse letterlijk meer in de kou staat, koestert de middenklasse haar angsten voor straling, genetisch gemodificeerde organismen, industriële complotten, toekomstige milieurampen en de zeldzame terrorist. Irrationale angst is een psychiatrische stoornis: hoe rijker en hoe veiliger een maatschappij is, hoe gekker ze wordt. Mensen lijken niet bestand tegen te veel veiligheid en te veel voorspelbaarheid. ■